

Feri Lainšček

Kratko pojasnilo

Gre za natis sedmih lutkovnih in dramskih besedil za otroke. Nekatera so bila uprizorjena v profesionalnih gledališčih, druga spet so nastala ob sodelovanju z mladimi gledališčniki v Porabju. Za knjižni natis sem se odločil predvsem zaradi povpraševanja po teh tekstih – da mi jih pač ne bi bilo treba zmeraj znova fotokopirati in razpošiljati. Obenem sem s to objavo nekako odpravil tista nenehna in nemalokrat neprijetna razpravljanja o odstopu pravice do uprizoritve. S pričujočo objavo namreč za vselej brezplačno odstopam pravico do uprizoritve vsem otroškim in ljubiteljskim lutkovnim in gledališkim skupinam.

Posebna dragocenost te knjige, ki izide pri založbi Franc-Franc, se mi zdijo dramaturški in režiserski napotki Saša Jovanoviča. Namenjeni so tako mentorjem kot tudi najmlajšim in jim bodo zagotovo nadvse razburkali domišljijo, ki jo sicer, moram reči, pri tovrstnih postavitvah svojih besedil nemalokrat pogrešam. Režiser Saša Jovanovič je študiral na mednarodni akademiji za lutkovno umetnost v Charleville-Mezieresu v Franciji, po diplomi pa se že več let ukvarja predvsem z raziskovanjem lutkovnega medija. Dvakrat sva se srečala že tudi povsem ustvarjalno – in sicer pri postavitvi moje Snežne kraljice v Ljubljani in Bare Bare v Murski Soboti. Obe besedili sta objavljena tudi v pričujoči knjigi, spremlja pa ju vse tisto, o čemer je Saša Jovanovič razmišljal, ko se je z njima ukvarjal kot režiser.

REGRATOVA ROŽA

(Uvodni prizor)

1. prizor

REGRATOVA ROŽA: Uh! Uh! Iz zemlje sem pokukala. Ker ven in ven sem zrasla. Joj – pa kako vznemirljivo je bilo to. Kako – kako sem bila nestrpna, kako radovedna. Kar tako – vse, vse moči sem napela. In sem rila, rila. In sem se gnala. In nisem, nisem popustila, dokler me topla zemlja, v kateri sem se grela, ni spustila iz objema... Samo, zdaj – no! – nisem še razprla cveta, nisem se še v svet ozrla. Pač, kaj vem... Malo sem še rada taka: vsa nestrpna in pa radovedna, radovedna. Malo pa me je tudi strah. Ja. Ker samo enkrat se to v življenju tako zgodi, da prvič odpreš oči. In ne bi jih rada odprla, recimo v temi. Ali pa v megli. In če sem čisto iskrena, tudi ne bi rada, da takrat name kaka senca pada... A! O! Oj! Saj zdaj pa, kot da me nekaj greje! Res, res je že

vse topleje, topleje! O! Oj! Tako mi je, tako mi je, kot da sem vsa iz sončne preje . . . O!

Lepa glasba, ki Regratovo rožo razcveti.

REGRATOVA ROŽA: Sonce! Tako bleščeče in tako ogromno, ogromno sonce!

Joj, joj, sonce, a je mogoče, da je na tem svetu vse iz tebe?

SONCE: Dobro jutro, regratova roža!

REGRATOVA ROŽA: Dobro jutro, dobro jutro, sonce! Tako v oči mi greš, a to mi dobro dene. Tako vse skozme gledaš, a tudi to mi dobro dene. Joj! Joj! Kako sem te vesela! Pa kako sem zdaj še bolj vesela sebe! Ampak . . . povej mi, sonce, a sem tudi zares lepa?

SONCE: Lepa si, regratova roža. Si tako majhno, mlado, krhko sončece, ki sveti tam na Zemlji. Kdorkoli te bo kdaj pogledal, mu bo lepo v očeh in pa v srcu.

REGRATOVA ROŽA: O, hvala, sonce! Zdaj si samo še to želim, da zmeraj s kakim žarkom misliš name!

SONCE: Dovolj mogočno sem in vztrajno, da k vsemu zmorem s svojim sojem. Vsaj kdaj pogrejem vse, kar rase v zemlji, po njej leze, hodi, skače, nad njo leta, plava v vodi. A toliko je še tega na tem svetu, kar ni v moji moči. Poslušaj, regratova roža, toliko je še tega na tem svetu, kar ni v moji moči!

REGRATOVA ROŽA: Ja.

SONCE: Včasih, recimo, me skrijejo oblaki. Včasih, recimo, je kaj drugega na poti – in namesto mojih žarkov pada senca. Veš tudi, da me ni ponoči. A zmeraj takrat, ko me ni, moja mala regratova roža, naj ti sveti sonce, ki ga nosiš v sebi!

REGRATOVA ROŽA: Ne, sonce! Počakaj!

SONCE: Navadila se boš, da ne mirujem. Da zmeraj grem, a to le zato, da lahko potem spet pridem. Tisočkrat tisoč takih drobnih cvetk, kot si ti, moram še pozdraviti na svoji današnji poti. Tisočkrat tisoč src ogreti. Ti, regratova roža, pa se moraš z enakim žarom, kot si zrla vame, zdaj ozreti naokoli. Ker: tu je zdaj tvoje vse! Tu boš morala živeti!

REGRATOVA ROŽA: Oh! Ozreti se? Brez dvoma, da se ne bom pozabila ozreti. Pa saj se tudi že oziram. Zdaj – zdaj že gledam. Samo . . . Samo . . . Kaj vidim? Pa – ali res kaj vidim? O, ojoj! Saj to je grušč, le grušč. Saj to je kamen, kamen, kamen. In komaj kje sploh še zemlja! O! Ojoj! Saj to je strašno . . . Nikjer nobene rože! Nikjer ničesar, kar diha, rase, gleda! Ojoj! Ali je to sploh res in ali je mogoče? *Pojokuje, njen glas odmeva v pustoti.* Ej! Eeeeej! Ali je kje kdo? Ali me kdo sliši? *Sliši se samo odmev.* Ojoj! Kaj bom? Vsaj ti, kamen, mi kaj reci – ti lepo modri kamen. Ne bova vendar tu, drug ob drugem, ne da bi si kaj rekla. Ali pa ti, lepi ostrorobi kamen. A spiš? A res spiš? A res vsi spite? O! Ojoj! Kako sem sama. Čisto, čisto sama.

2. prizor

REGRATOVA ROŽA: Brrr! Noči se. Vse, vse je tako, kakor je reklo sonce. Najprej je čezme padla senca, ki jo tisti gromozanski, nemi, gluhi kamen meče. Potem so se privlekli dolgi, razpotegnjeni, najprej zarjasti, potem pa sajasti oblaki. Zdaj – zdaj je tema že skoraj scela. Brrrr! Še dobro, da je ena rosa. Na vsako mojo toplo solzo ena prijetno hladna, osvežujoča rosa. Kdo ve, če ve, rosa, kako mi je dobro dela? Med latice si jo bom nabrala in bom tako z njo spala. In bom dolgo, dolgo, čim dlje spala, spala . . .

Prižge se zvezda. Zvezde se oglašajo z različnimi, svetlimi toni. Njihova govorica je glasba.

REGRATOVA ROŽA: Ampak, glej: prižgala se je prva zvezda!

Začno se prižigati še druge zvezde.

REGRATOVA ROŽA: In tam še ena! Pa tam še ena! In še ena in še ena in še ena . . .

Oj, koliko zvezdic. Koliko, koliko drobnih zvezd! Mežikajo mi. Se mi nas-mihajo. Mi o nečem govorijo! Res! Res se mi zdi, da mi o nečem govorijo! Ej! Eeeeeeej! Zveeeeze!

Zvezde ji odgovorijo z mežikanjem in glasbo.

REGRATOVA ROŽA: Tu sem! Jaz! Regratova roža! Joj, ko bi vam bila lahko vsaj malo bliže! Ko bi lahko z vami korakala, tam po širnem nebu!

Zvezde ji odgovorijo.

REGRATOVA ROŽA: Ej! Aj! Ko pa so mi tako globoko v zemljo zrasle, te moje korenine! Ali pa – če bi imela krila.

LUNA: Dober večer, regratova roža!

REGRATOVA ROŽA: Oj – luna?! Dober večer, dober večer, luna. Pa ne, da se ježiš name, luna! Samo malo sem poklepetala z zvezdami. Samo malo nisem mogla zatajiti, kako zelo sem se jih razveselila.

LUNA: Gledam te, poslušam in se čudim, regratova roža. Najlepša zvezdica si, ki je to noč zasijala tam doli na Zemlji. Vse daljne in še bolj daljne nebeske zvezde so se nocoj zazrle vate in občudujejo tvoje mlado, krhko, rumeno cvetenje. Tudi sama sem, vidiš, zastala – kajti vse bolj poredko je tam doli videti kaj tako lepega. Ti pa, regratova cvetka, se otepaš svojih korenin in si želiš krila!

REGRATOVA ROŽA: Če pa sem tu tako sama.

LUNA: Vsak je kdaj sam, regratova roža.

REGRATOVA ROŽA: A jaz sem kar in kar sama. Le kamni so tu ob meni, ki noč in dan spijo. Le slabotna, iztrošena, mrtva zemlja je tod naokoli, iz katere to pomlad zagotovo ne bo prav nič več zraslo.

LUNA: To vidim, to vem. A si takole mislim: to še ni najhuje, kar bi se ti lahko zgodilo. Kaj lahko bi zrasla kje, kjer bi te že pomendrali. Te pokosili. Ali kjer bi žrli vsi tisti strupi, ki jih je na Zemlji veliko. Tako pa še dihaš. Tako boš pa še živela. Tako pa imaš tisto, največ, kar zmoremo imeti – imaš upanje!

Zvezde se veselo oglasijo.

LUNA: In o tem, regratova cvetka, mi moraš verjeti! Kajti jaz in vse moje zvezde zvezdice se na to zagotovo spoznamo. Vsako noč, to vidimo, to vemo, se tisoč – krat tisoč takih osamljenih očk, kot so tvoje, zazre sem v to naše globoko nebo in v teh prostranstvih, v katerih se rojevamo in umiramo, išče odgovore na kak svoj zakaj. Na tisoč in tisoč vprašanj ne odgovorimo, ker odgovorov tudi ne vemo. A če le moremo, če je le mogoče, v vsaki izmed teh očk vsaj upanje prižgemo.

Zvezde se veselo oglasijo.

LUNA: In že vsako naslednjo noč – regratova roža, to nam moraš verjeti, kajti to vidimo, to vemo – se vsaj tisoč takih upanj uresniči! Upaj, upaj torej, moja drobna zemeljska zvezda, in vedi, da ti pesti držimo!

REGRATOVA ROŽA: Ne, luna! Počakaj!

LUNA: Navadila se boš, da ne mirujem. Da zmeraj grem, a to le zato, da lahko potem spet pridem. In da te potem, nekoč, naposled najdem s tvojo srečo.

Zvezde zapojejo, zaplešejo. To traja.